

AKŞEHİR-MÂRUF (ALANYURT) KÖYÜ ŞEYH HASAN TÜRBESİ

Yekta DEMİRALP*

Akşehir'in 3 km kuzeyindeki Maruf Köyü'nde, moloz taş ile örülü bir duvarın çevrelediği avlu içindedir. Burada, bir imaret ve bir tekmeden de söz edilmektedir. Ancak, bu yapılara ait herhangi bir iz mevcut değildir (1). Çeşitli kaynaklarda yapıya, "**Hacı İbrahim Sultan Türbesi**", "**Hacı İbrahim Türbesi**", "**Mâruf Tekkesi**", "**Şih Hasan Hüsamettin Türbesi**" ve "**Şeyh Hasan İbrahim Sultan Türbesi**" gibi isimler verildiği görülür (2).

Dış duvarlar düzgün mermer bloklarla kalplıdır. Kare planlı yapının üzeri, üst kesimi koniyi andıran bir kubbe ile örtülüdür (3) (Res. 1,2) (Şek.1).

Giriş, doğu cephenin ortasındadır. Diğer üç cephede, birer dikdörtgen çökertme içine yerleştirilmiş, dikdörtgen şekilli birer pencere vardır. Cephe ile çökertme yüzeyi arasındaki kademelenme, üç cephede de farklı silmelerle sağlanmıştır. Kuzey cephedeki pencerenin alt kenarını sınırlayan silme ile üst kesimdeki silme farklıdır (Res.3). Altta, cephe yüzeyi ile 45°'lik bir açı yapan düz silmeden sonra, yarım daire kesitli bir kaval silme yerilirken; üstte, yalnızca eğimli bir düz silme ile yetinilmiştir. Bu silme, çökertme yüzeyini daraltacak şekilde daha içeriden başlar. Aynı pencere çerçevesindeki bu farklı profilli silmeler, yapının son aşamada tamamlanmadan bırakıldığı izlenimini uyandırmaktadır.

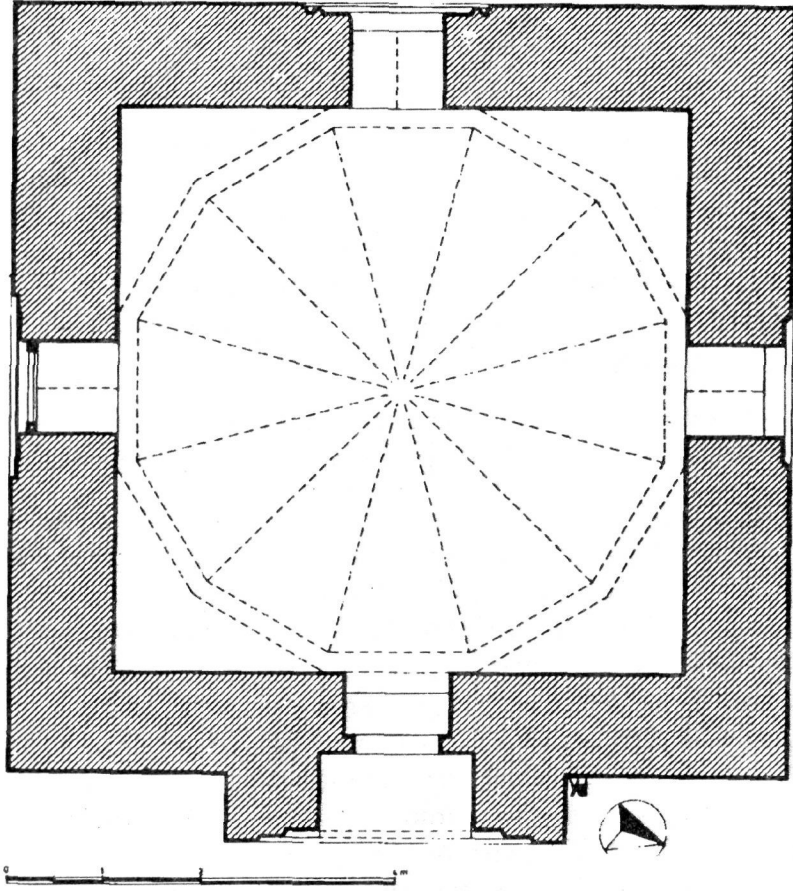
Batı cephenin ortasında yer alan dikdörtgen şekilli çökertmenin çevresini ise, bir içbükey silme ile bir dışbükey kaval

* E.Ü.Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü, Araştırma Görevlisi

1) İ. H. Konyalı, **Akşehir Tarihi**, İstanbul, 1945, s. 376; R. Melül Meriç, "Akşehir Türbe ve mezarları", **Türkiyat Mecmuası**, V/1936, s. 199; Mustafa Cavit, **Akşehir kitabeleri ve Tetkikat (Kitabeler-Türbeler-Mezarlar-Akşehir'de Gömülü Ünlü İnsanlar)**, Muğla, 1934, s.35;; O. Aslanapa, E.Diez, M.M.Koman, **Karaman Devri Sanatı**, İstanbul, 1950, s.155.

2) Ali Küçüktop, **Her Yönüyle Akşehir**, Akşehir, 1978, s.51; Yaşar Anılır, **Akşehir Tarihi ve Tarihi Eserleri**, Konya, ?, s.49; İ.H.Konyalı, **a.g.e.**, s. 365-367; R.M. Meriç, **a.g.m.**, s. 199; **Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi**, Dosya no. 42.02/3.

3) Tamamen çöken kubbe, 1900 yılında yeniden yapılmıştır. Bu onarım sırasında yapının ilk şekline ne derece sadık kalındığını bilemiyoruz. Bkz. İ.H.Konyalı, **a.g.e.**, s.368; O.Aslanapa ve diğerleri, **a.g.e.**, s.153.).

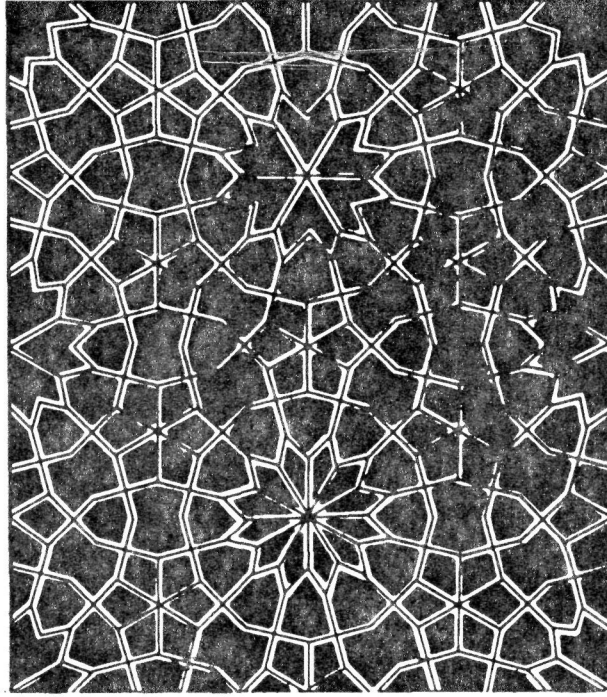

Şekil 1- Mâruf Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Plan.

silme kuşatır (Res.2,4). Üstte; pencerenin alınlığı olarak adlandırabileceğimiz kesimde, pencere açıklığı genişliğinde, duvar zeminine nazaran 5 cm lik bir rölyefe sahip, dikdörtgen biçimli boş bir pano vardır. Pencere açıklığının iki yan kenarı üzerinde, silindirik birer köşe sütunçesi mevcuttur. Sütunçeler, başaşağı yerleştirilmiş birer lâleyi hatırlatan kaideler üzerine oturmaktadır. Üst kesimde ise, silindirik gövdeden, basit mukarnaslarla kareye geçilmektedir. Bu kare şekilli tabla üzerine, köşeleri kavisli hatlarla pahlanmış zar şekilli bir başlık oturtulmuştur. Zar başlıkların iki yüzü üzerine, doğal görünümlü birer çiçek örneği işlenmiştir.

Güney cephe, diğerlerine göre daha özenli bir düzenlemeye sahiptir (Res.5,6). Cephe ile, içinde pencerenin yer aldığı çökertme arasında iki silme görülmektedir. Silmelerden birisi cephe yüzeyine

paralel, diğeri ise 45° lik açı yapacak şekilde yerleştirilmiştir. Silmelerin ikisi de düzdür. Silmelerin sınırladığı çerçeve içinde, pencere açıklığı genişliğinde bir pano vardır. Panonun alt kesimine bir sıra mukarnas yerleştirilmiştir. Mukarnasın dışları arasında, gülbezek görünümlü süslemeler vardır. Pencere açıklığının iki yan kenarı üzerinde silindirik birer köşe sütunçesi bulunur. Sütunçe gövdeleri, aşağıda ve yukarıda, üçgen geçişlerle kareye dönüştürülmüştür. Kaide ve başlık, şekil olarak bir vazoyu anımsatmaktadır. Dikdörtgen şekilli pencere açıklığı, geometrik örneklerle süslü şebekeli bir mermer levha ile kapatılmıştır (Şek.2).

Şekil 2. Mâruf Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Şebekeli Mermer levha.

Taçkapı, doğu cephenin ortasında yapı boyunca yükselir ve cepheden dışarıya taşıntı yapar (Res. 1,5,7). Taçkapıdaki kademelenme dıştan içe doğru sıralanan silmelerle sağlanmıştır. Silmeler taçkapıyı üç yönden kuşatmaktadır. Taçkapı ana nişinin kavsarası mukarnaslıdır. Kavsaranın üst kısmına, enine dikdörtgen şekilli kitabe levhası yerleştirilmiştir (Res.8,9). Kavsara köşeliklerinin üst kesiminde iki kabara, alt kesiminde de iki kabartma gülbezek vardır

(Res.9). Taçkapı ana nişinin köşelerinde, çokgen kesitli birer sütunçe vardır. Bunların kaideleri, ortaları şişirilmiş kum saati; başlıkları ise, küre biçimindedir.

Taçkapı ana nişi içindeki giriş aralığı dikdörtgen bir açıklıktan ibarettir. Atkı taşının üstündeki kesim geçmeli kemer tekniği ile, iki renkli mermer kullanılarak meydana getirilmiştir. Giriş açıklığını ahşap iki kapı kanadı örter.

Kare planlı mekanın içinde, kuzey, güney ve batı duvarlarındaki pencerelerin sivri kemerli yüzeysel birer niş içinde yer aldıkları görülür. İçte, duvarların iç yüzeyi tamamen sıvalı ve badanalıdır. Duvarlarda kalemşi süslemeler vardır (Res.10,11). Kare gövdeden kubbeye geçiş, pandantiflerle sağlanmıştır. İki üçgen yüzeyden oluşan pandantifler, üstte onikigen bir kasnak oluşturmaktadır (Res.10). Oniki dilimli bir kubbe, mekanı örtmektedir.

Türbede mevcut sandukalar ilk yapıdan değildir. Bunların çalındığından sözedilmektedir (4). Mevcut basit iki sanduka sonradan konmuştur. Ayrıca, çevreden bulunan üç adet islâmi mermer lâhit de burada korumaya alınmıştır.

Yapıda, mermer malzeme ile yapılmış süslemeler önemli bir yer tutmaktadır. Bu süslemeler taçkapı ile güney cephede yoğunlaşmaktadır. Yapı içinde, sıva üzerine yapılmış kalemşi süslemeler ikinci planda kalırlar. Güney cephedeki süslemeler şebekeli mermer pencere levhasından ve pencerenin üst kesimindeki mukarnas şeritten ibarettir. Mukarnas şerit, pencerenin üst kesimindeki, dışarıya taşıntı yapan panonun alt kenarında yer alır. Her mukarnas dışının altına, dönüşümlü olarak, gülbezek görünümlü birer çiçek veya bir çark-ı felek motifi yerleştirilmiştir (Res.6.). Şebekeli mermer levhadaki süslemenin ana motifini onikigenler oluşturur (Res.6) (Şek.2). Bunların girift bir şekilde yerleştirilmesiyle altı ve oniki kollu yıldızlar ve çok kenarlı geometrik şekiller ortaya çıkmıştır. Yıldızların içe bakan köşeleri merkez ile birleştirilerek, bunlara altı ve oniki yapraklı çiçek motifi görüntüsü verilmiştir.

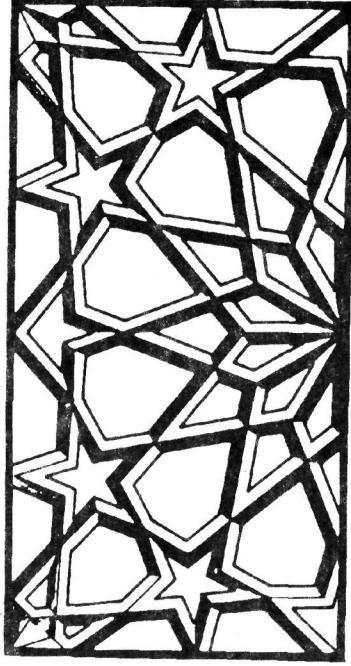
Ana niş kavsara köşeliklerindeki kabara ve gülbezekler üzerinde bitkisel ve geometrik süslemeler vardır. Kabaraların üzeri,

4) İ.H.Konyalı, a.g.e., s.368; Mustafa Cavit, a.g.e.,s.35.

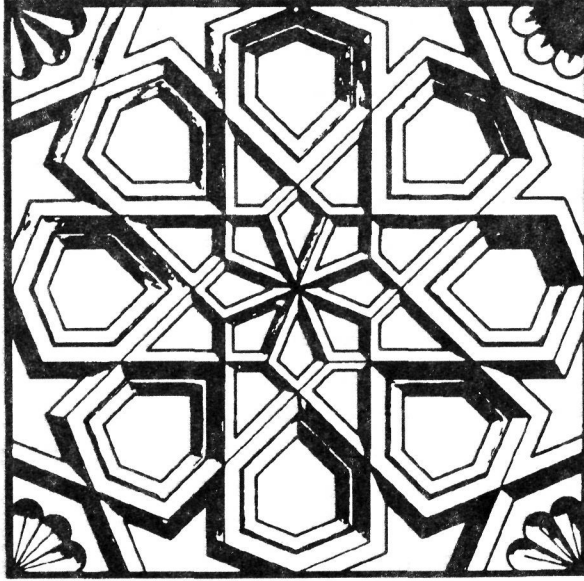
kırık çizgiler halindeki kaytanların oluşturduğu beş ve sekiz kollu yıldızlar ve çok kenarlı geometrik örneklerle bezelidir (Res. 7,8,9). İki gülbezek üzerindeki süslemeler farklıdır (Res.9). Sağdaki gülbezekte, iç içe yerleştirilmiş iki farklı örnek vardır. İçte, merkezdeki altı kollu yıldızın kollarından çıkan ve dışarıya doğru yönelen altı palmet ile bunların arasına yerleştirilmiş altı lotus yer alır. Bunun dışındaki çerçevede ise, yirmidört adet stilize yaprak örneği yanyana dizilmiştir. Soldaki gülbezekte de yanyana sıralanan yirmidört stilize yaprağın oluşturduğu çerçevenin içinde, ortasına çiçek örneğinin yerleştirildiği çark-ı felek motifi vardır.

Taçkapı sağ yan kanadının alt kesiminde, aynı seviyede yer alan iki mermer blok üstündeki geometrik süslemeler dikkat çekicidir. Bu süslemelerden birincisi, taçkapının cephesindeki silmelerden en dıştaki üzerindedir (Res.12) (Şek.3). Buradaki süsleme şeridinin sağ kenarında oluşan, sivri uçlu altı kollu bir yarım yıldız örneğinin uzantıları kesişerek armut biçimli dörtgenler, altıgenler ve beş sivri kollu yıldızlar meydana getirmektedir. İkinci süsleme ise, taçkapı ana nişinin sağ yan yüzünün alt kesiminde, tek parça mermer bir blok üzerinde yer almaktadır (Res. 13). Burada farklı iki geometrik süsleme görülür. Üç yan çerçevelenip, üst yan devam edecekmiş gibi açık bırakılmış orta bölümde, sekiz sivri kollu bir yıldızın uzantıları kesişerek armut biçimli dörtgenler, altıgenler meydana getirmektedir (Şek. 4-a). Buradaki geometrik örnek, taçkapıdaki kabaralar üzerinde görülen örneklerle benzerdir. Bu süslemenin üç yanını kuşatan alanlarda ise, kaytanlardan oluşan onikigenlerin merkezinde sekiz sivri kollu yıldızlar, bu yıldızların çevresinde de armut biçimli altıgenler ile koza şekilli geometrik formlar oluşmuştur (Şek.4-b). Bu örnek ile şebekeli mermer pencere levhası üzerindeki örnek çok ufak farklılıklarla birbirine benzerdir.

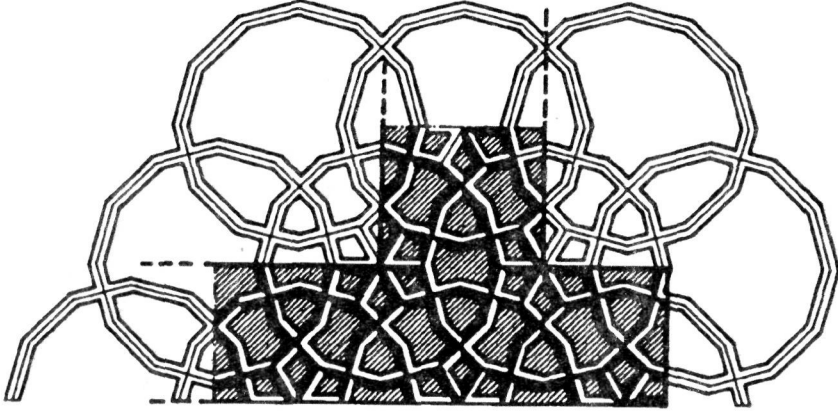
Yapı içindeki Barok karakterli kalem işi ve diğer süslemeler 1900 yılında gerçekleştirildiği söylenen onarım sırasında yapılmış olmalıdır (Res.10,11). Kubbe eteğini baş aşağı yerleştirilmiş stilize palmetlerden oluşan bir şerit dolandır. Pandantiflerin alt ucu hizasında, şablonla baskı tekniğinde yapılmış stilize bitkisel örneklerden oluşan ikinci bir şerit yer alır. Duvarların üst kesimindeki madalyonlarla, pandantif köşelerindeki bezemeler C ve S kıvrımlı bitkisel örneklerden oluşur. Ayrıca pandantif ortalarına birer yazı madalyonu ile dilimli kubbenin herbir yüzüne, birer madalyon içinde çiçek örnekleri yerleştirilmiştir. Kubbe kasnağındaki

Şekil 3. Mâruf Köyü Şeyh Hasan türbesi. Taçkapı Cephesindeki Süsleme

Şekil 4-a. Mâruf Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Taçkapı ana nişi yan kanadındaki Süslemenin orta panosu.

Şekil 4-b. Mâruf Şeyh Hasan Türbesi. Taçkapı ana nişi yan kanadındaki süslemenin orta panosunu çerçeveleyen süsleme.

kartuşlar dinsel içerikli yazılarla doldurulmuştur. Güney pencere ile güneydoğu köşe arasına da bir mihrap resmi yapılmıştır (Res.11). Güney duvarının üst kesimine "**Herkes ölümü tadacaktır**" anlamındaki ayet yazılmıştır (5).

İslamiyetin ölü gömme geleneğine ters düşen türbe geleneğinin kesin başlangıcı tam olarak bilinmiyor. Günümüzde bilinen en eski türbe, IX. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen **Samarra**'daki **Kubbet-üs-Süleybiye**'dir (6). Planı açısından daha çok Hıristiyan mimarisinin izlerini taşıyan bu eserden sonra Türkistan, Horasan ve Doğu İran'da da türbeler inşa edildiği görülür. İslamiyeti kabul eden Türklerin kendilerine özgü bir mezar geleneğine sahip olmaları, İslam Sanatında türbe mimarisinin gelişmesinde etkili olmuştur. Türbe planlarında görülen çeşitlilik, ilk örnek olarak bildiğimiz Kubbet-üs-Süleybiye'den itibaren artarak devam etmiştir (7).

Türk Mimarisinde kübik gövdenin kubbe ile örtüldüğü örnekler zengin bir grup oluştururlar. Bu tipin bilinen ilk örneği 907 tarihli **Buhara**'da **İsmail Sâmânî Türbesi**'dir (8). Benzer türbe

5) Kur'an-ı Kerim, III/185

6) M. Oluş Arık, "Erken Devir Anadolu-Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri", **Anadolu (Anatolia)**, IX/1967, Ankara, 1969, s.57.

7) **Ay.es.**, s.57-100.

8) **Ay.es.**, s.58; İnşa tarihi olarak farklı tarihler verilebiliyor (Bkz. M.Sözen ve diğerleri, **Türk Mimarisinin Gelişimi ve Mimar Sinan**, İstanbul 1975, s.7; H.Önkal, **Anadolu Selçuklu Türbeleri**, A.Ü.İslami İlimler Fakültesi Doktora Tezi (Basılmamış), Erzurum, 1977, s.7.).

örneklerine Anadolu Selçuklularından itibaren Anadolu'da da rastlanmaktadır (9). 1221-22 tarihli **Konya Hoca Fakih Türbesi** (10), XIII. yüzyıl ikinci yarısına tarihlenen **Tokat Anonim Türbe** (11), 1278-79 tarihli **Çay Yusuf bin Yakup Türbesi** (12) ve 1295-96 tarihli **Develi Seyyid Şerif Türbesi** (13) üstleri birer kubbe ile kapatılmış kare planlı yapılarıdır. XIII. yüzyıl ilk yarısına tarihlenen **Konya Hoca Cihan Türbesi**, biçim ve tuğla örgüsü ile, İran türbelerini anımsatan bir örnektir (14). Yine aynı şemaya dahil edebileceğimiz 1333 tarihli **Kırşehir Aşık Paşa Türbesi**'nde, kubbe ile örtülü ana mekan dışında, bir de giriş holü bulunur (15). XIV. yüzyıl ilk yarısına tarihlenen **Manisa Saruhan Bey Türbesi**'nde ise, kubbe ile örtülü mekan, tonozgörünümlü geniş bir kemer ile kuzey yönünde genişletilmiştir. Ayrıca, giriş cephesinde fazla derin olmayan bir eyvan yer alır (16).

Anadolu Türbe Mimarisi'nde en bol örnek, bu plan şemasında karşımıza çıkar. Bu şemadaki türbeler-birkaç örnek dışında- basit ve gösterişsiz yapılarıdır. Cami, medrese, kervansaray gibi mimari anıtların hemen hepsinde rastladığımız anıtsal taçkapılara türbelerde sıkça rastlanmaz. Bu nedenle, **Kırşehir Aşık Paşa Türbesi**'nin taçkapısı üzerinde durulması gereken bir örnektir. Bezemesi yönünden farklı özelliklere sahip olsa da; malzemesi, dışa taşkın yan kanatları ile bu taçkapı, **Şeyh Hasan Türbesi** taçkapısı ile benzer özelliklere sahiptir. **Çay'daki Yusuf bin Yakup Türbesi**, medrese içinde yer aldığından kendi taçkapısı yoktur.

Aynı yapıda farklı profillerle biçimlendirilmiş pencere düzeni **Kırşehir Aşık Paşa Türbesi** ile 1375 tarihli **Selçuk İsa Bey Camisi** (17), 1378-91 tarihli **İznik Yeşil Cami** (18), 1394 tarihli **Milas**

-
- 9)M.Oluş Arık, a.g.m., s. 57-100; O. Cezmi Tuncer, **Anadolu Kümbetleri I (Selçuklular Dönemi)**, Ankara 1986.
- 10)H.Önkal, a.g.e., Res. 365-368, Plan 102-103; I.H.Konyalı, **Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi**, Konya, 1964, s. 389 daki resim.
- 11)H.Önkal, a.g.e., Res. 407-408, Plan 120.
- 12)**Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler**, I, İlaveli ikinci baskı, Ankara, 1983, s.156 daki plan.
- 13)T.Özgüç, M.Akok, "Develi Abideleri", **Belleten**, c. XIX, 73-76/1955, Plan 4.
- 14)I.H.Konyalı, **Abideleri ve Kitabeleri ile.....**, s.697 deki resim.
- 15)O.Aslanapa, **Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. yüzyıl)**, İstanbul, 1977, s.192 deki plan ve resim.16) M.Oluş Arık, a.g.m., s.79
- 17) O.Aslanapa, **Yüzyıllar Boyunca.....**s.143 deki resim.
- 18) O.Aslanapa, **Türk Sanatı**, İstanbul, 1984, s. 221 deki resim.

Firuz Bey Camisi (19) ve 1404 tarihli **Balat İlyas Bey Camisi** (20) gibi aynı döneme ait yapılarda da görülür.

Yapının güney cephesindeki pencerede görülen şebekeli mermer pencere levhası ve cepheden dışa taşan mukarnaslı pano, XIV. yüzyıl yapılarında sık rastlanan bir özellik değildir (21). Şebekeli mermer levhaların **İznik Yeşil Cami**, **Milas Firuz Bey Camisi**, **Balat İlyas Bey Camisi** ve 1442 tarihli **İznik Mahmut Çelebi Camisi** (22) gibi aynı dönem yapılarında son cemaat yeri korkuluğu olarak kullanıldıkları görülür. **Çay**'daki **Yusuf bin Yakup Türbesi**'nin iki penceresinde ve **Selçuk İsa Bey Camisi**'nin batı cephesindeki pencerelerden birkaçında mukarnas çerçevelere rastlanır. Ancak, bu mukarnaslar duvar yüzeyinden dışarıya taşıntı yapmazlar. **Şeyh Hasan Türbesi**'nin şebekeli pencere levhasındaki geometrik örneklere 1283 tarihli **Konya Sahip Ata Türbesi**'nin şebekeli alçı ve çini pencere levhalarında (23) ve daha geç örnekler olan XV. yüzyıl ortalarına tarihlenen **Diyarbakır Safa Camisi** çini örneklerinde (24), 1543-48 tarihli **İstanbul Şehzade Camisi**'nin hünkar mahfili girişindeki şebekeli mermer pencere levhasında (25) ve XVI. yüzyıl ortalarına tarihlenen **İstanbul Mimar Sinan Türbesi**'nin şebekeli mermer bahçe duvarı korkuluklarında (26) rastlıyoruz.

Taçkapı kavsaranın köşelikleri üzerindeki kabara ve gülbezekler, mihrap, minber gibi yapı elemanlarında da sıkça rastlanan süsleme unsurlarıdır. Kabaralar, burada da olduğu gibi, genellikle geometrik örneklerle bezelidirler. Taçkapı kuzey kanadı cephesindeki gülbezekte görülen palmet-lotus düzenlemesi **Erzurum Çifte Minareli Medrese**'nin revak kemerleri yüzleri(XIII.yüzyıl sonları)

19) **Ay.es.**, s.214 ve 215 deki resimler.

20) **Türkiye'de Vakıf Abideler**....., I,s.719 daki resim.

21) Pencerelerde ahşap, çini ve alçı malzeme ile yapılmış şebekeli levhalar daha önceki tarihlerde de görülmektedir (Bkz. Selçuk Mülayım, **Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler (Selçuk Çağı)**, Ankara, 1982. s.249-250, Şekil 141,142,143.).

22) Yıldız Demiriz, **Anadolu Mimarisinde Süsleme I (Erken Devir-1300/1453)**, İstanbul, 1979, Resim. 620,621,623.

23) S.Mülayım, **a.g.e.**, s.249-250, Şekil. 141, 142,143.

24) M.Sözen, **a.g.e.**, s.40, Resim.93.

25) S.Mülayım, **a.g.e.**, s.319, Şekil 231.

26) **Ay.es.**, s.320, Şekil 233.

sonları) (27) ile **Konya Karatay Medresesi** (1251-52) (28), **İncir Hanı** (Antalya-Burdur) (1238-39) (29), **Kayseri Kölük Camisi** (XII. yüzyıl ilk yarısı) (30) ve **Niğde Hüdavent Hatun Kümbeti** (1312) (31) taçkapılarında görülür.

Taçkapı sağ yan kanadının alt kesimindeki geometrik süslemelerin tam benzerine rastlamamıza rağmen, bunlar yine de, Anadolu Selçukluları ve sonrasında birçok eserde değişik malzemelerle denenmiş geometrik örneklerin bir çeşitlemesidirler. Buradaki örnekler büyük olasılıkla yarım bırakılmış olmalıdır. Bu konuda farklı fikirler ortaya atılmıştır. İ.H.Konyalı, geometrik örneklerle süslü iki mermer bloğun başka bir yapıdan getirildiğini kaydeder (32). O.Aslanapa ise, taçkapının tamamen aynı geometrik örneklerle bezeli olduğunu, 1900 yılındaki onarımında bezeli blokların sökülerek yerlerine bugünkü mermer blokların yerleştirildiğini belirtmektedir (33). Yalnızca iki mermer parçanın başka bir yapıdan getirildiğine inanmak zor. Aksı halde gülbezek ve kabaraları, kavsaradaki mukarnasları, şebekeli pencere levhasını ve diğer mermer süslemeleri gözardı etmiş oluruz. Kaldı ki, taçkapı ana nişi sağ yan yüzü üzerindeki geometrik süslemeler ile kabara ve şebekeli mermer pencere levhası üzerindeki süslemeler arasında benzerlik vardır. O.Aslanapa'nın sözünü ettiği yenileme ise, bir bakıma doğrudur. Ancak, bu yenileme bütün taçkapı yüzeyinde değil, yalnızca kitabe levhasının iki yanı ile üst kesiminde yapılmıştır. Taçkapının diğer kesimlerinde ise aşınan veya dağılan mermer blokların tamamen ya da kısmen değiştirilmesiyle yetinilmiştir. Taçkapı dikkatlice incelendiğinde bu onarımın izleri farkedilmektedir. Özellikle ana nişin sağ yan duvarı üzerinde yeralan geometrik süslemenin üç yanının sınırlandırılıp, üst yanının devam edecek şekilde açık bırakılması; kuzey pencerenin çevresindeki farklı profilli siltmeler ve batı penceresinin üst kesiminde yeralan panonun boş

27) Semra Ögel, **Anadolu Selçukluları'nın Taş Tezyinatı**, Ankara, 1987, Şekil 29,57.

28) R. H. Ünal, **Osmanlı Öncesi Anadolu-Türk Mimarisinde Taçkapılar**, İzmir, 1982, Şekil 190.

29) **Ay.es.**, Şekil 198.

30) **Ay.es.**, Şekil 176.

31) **Ay.es.**, Şekil 173.

32) İ.H.Konyalı, **Akşehir Tarihi.....**, s. 367.

33) O.Aslanapa ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 153

birakılması yapının son aşamasında yarım bırakıldığı izlenimini destekler. Taçkapının alt kesiminde yer alan süsleme ile (Şek.4-b) şebekeli pencere levhası üzerindeki süslemenin (Şek.2) ve Şekil 4-a daki süsleme ile kabalar üzerindeki geometrik süslemenin benzerliği de bu fikrimizi desteklemektedir.

Taçkapı üzerinde yer alan inşa kitabesinin metni ve Türkçesi şöyledir (34):

— امر بإنشاء هذه العنطرة المباركة ملك انعمنايخ و العارمين
خلاصة اخلاف الاولياء الواصلين حاجي ابراهيم
— بين المرحوم المتخوم الشيخ حسن نخوده الله بغفرانه واسمته
بحاج جناته في غرة ذالحجه سنة احدى وسبعين و سبعمائة

"Bu mübarek mamurenin inşasını merhum ve mağfur Şeyh Hasan'ın oğlu - Tanrı kendisini gufranına gargetsin ve cennetlerinin göbeğinde oturtsun- şeyhlerin ve âriflerin meliki, ıren ve velilerin haleflerinin özeti Hacı İbrahim 771 yılı zilhiccesinin başında emretti".(35)

Kitabeye göre, yapı **Hacı İbrahim bin Hasan** tarafından inşa ettirilmiş ve inşaat 1 Zilhicce 771/26 Haziran 1370 tarihinde tamamlanmıştır.

Kitabede adı geçen Hacı İbrahim, Şeyh Hasan'ın oğludur (36). M. Cavit, Rûfaî tarikatına bağlı bu kişilerin, Şeyh Hüseyin bin

34) Kitabe daha önceki yıllarda farklı kişiler tarafından okunmuştur (Bkz.İ. H.Konyalı, **Akşehir Tarihi**, s. 367, 368; Mustafa Cavit, **a.g.e.**, s.36.).

35) İ.H.Konyalı, **Akşehir Tarihi**.... , s.368; Kitabede geçen "gurre" sözcüğünü, İ.H.Konyalı dilimize (ayın) "başında" şeklinde çevirmiştir. Bu sözcüğün sözlüklerdeki karşılığı ise, "Arap aylarının ilk gecesi ve günü" dür (Bkz. Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara, 1962, s.352). Bu nedenle biz, kitabedeki Zilhicce başı 771 tarihini, 1 Zilhicce 771 kabul edip, milâdi takvime 26 Haziran 1370 olarak çevirdik.

36) Bu ailenin soy kütüğü için bkz. İ.H.Konyalı, **Akşehir Tarihi**.... , s.387.

Hüsamedin-i Marûri sülâlesinden olduklarını ve 680/1281-82 tarihinde Belh şehrinden Mâruf köyü'ne geldiklerini söylemekte, ancak kaynak göstermektedir(37).

İ.H.Konyalı ve R.M.Meriç yapıya ait vakfiyeyi ayrı ayrı yayınlamışlardır (38). İ.H.Konyalı , III. Murad adına 992/1584 yılında Akşehir'in vakıflarını tespit eden İlyazıcının tarihi yanlış okuduğunu ve vakfiyenin tanzim tarihini H.776 yerine, H.770/1368-69 olarak aktardığını söyler (39).

Bu vakfiye ile yapıya vakfedilenler şunlardır: (40)

- 1- Karabulut Köyü'nün tamamı,
- 2- Karkın Köyü'nün tamamı,
- 3- Akşehir'deki Meydan Hamamı,
- 4- Fakirler Köyü'nün yarısı,
- 5- Akşehir'de bir üzüm bağı,
- 6- Akşehir'de Hacı Adil Bağı,
- 7- Mâruf Köyü'nde Kârkâ üzüm bağı,
- 8- Mâruf Köyü'nde Kadıbağı denilen üzüm bağı,
- 9- Osakça Köyü'nün 7.25/12'si.
- 10- Mâruf Köyü'nde tarla ve çiftlikler,
- 11- Nadir Köyü'nde üzüm bağı.

Bugüne kadar, birkaç yayında, kısa bilgilerle ve yetersiz sayıda fotoğrafla değinilen Mâruf Köyü Şeyh Hasan Türbesi'ni, daha ayrıntılı bir şekilde tanıtmaya çalıştığımız bu çalışmamızda eserin, Beylikler Dönemi Anadolu Türk Mimarisinin ilginç bir örneği olduğunu gördük ve Beylikler Dönemi Mimarisinin bazı özelliklerini taşıyan bu eserin, Anadolu Türbe Mimarisinin, üzerinde durulması gereken bir örneği olduğu sonucuna vardık. Dileğimiz, bir köyde inşa edilmiş ve bugün, ilgisizlikten harap olmaya başlamış böyle bir eserin, bir an önce, gerekli tedbirlerin alınarak kurtarılmasıdır.

37) M.Cavit, **a.g.e.**, s.35.

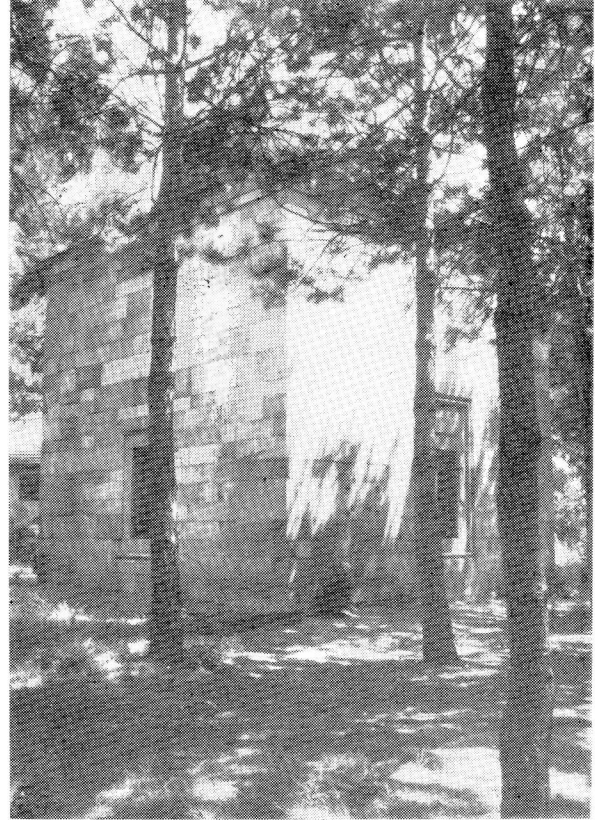
38) İ.H.Konyalı, **Akşehir Tarihi...**, s. 379; R.M.Meriç, **a.g.m.**, s.199.

39) İlyazıcının vakfiye tanzim tarihi olarak verdiği H.770 yılında yapının inşası henüz tamamlanmamış durumda idi. Bu nedenle bu tarihin doğru olması mümkün değildir. Çünkü, vakfiyeler yapının inşasından sonra düzenlenmekte ve bu süre bazen 5-10 yılı bulabilmektedir

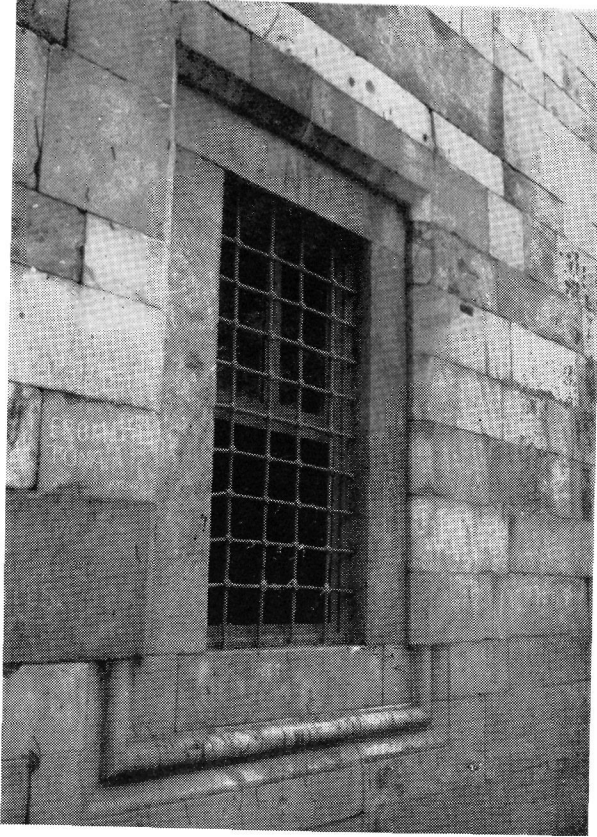
40) İ.H.Konyalı, **Akşehir Tarihi...**, s. 382, 383.

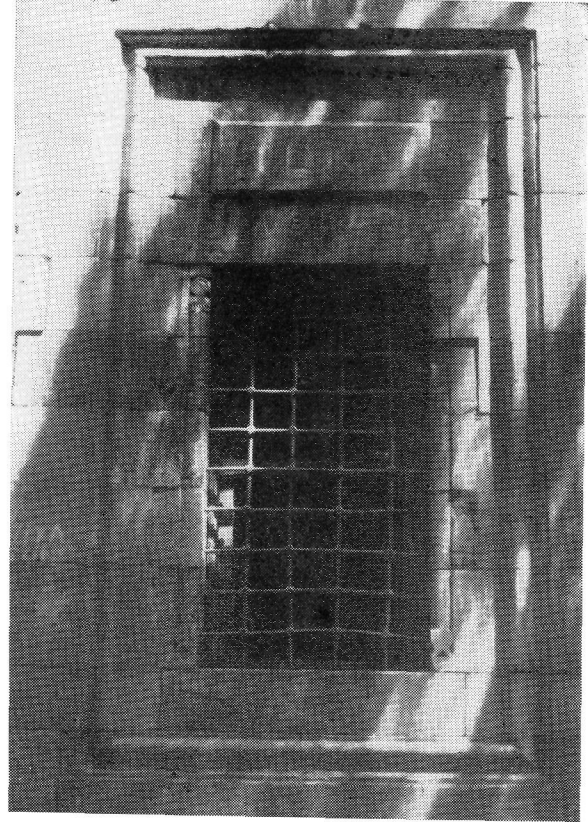
Res. 1- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh
Hasan Türbesi Doğu cephesinden görünüş

Res. 2- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh
Hasan Türbesi Kuzey-batıdan görünüş.

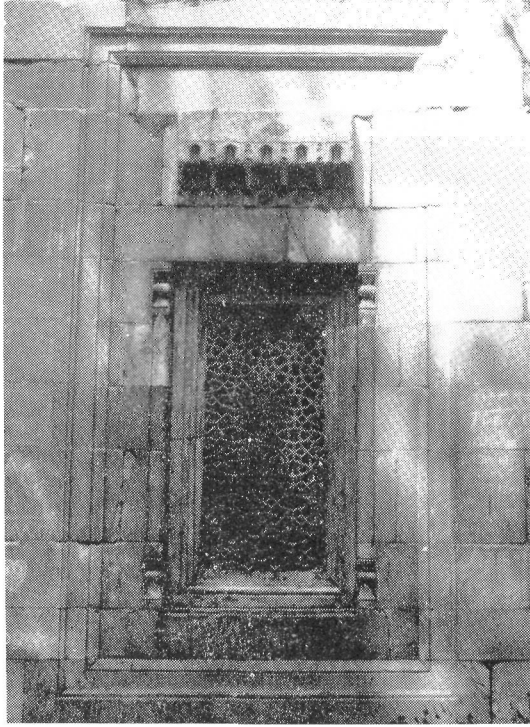
Res. 3- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Kuzey penceresi.

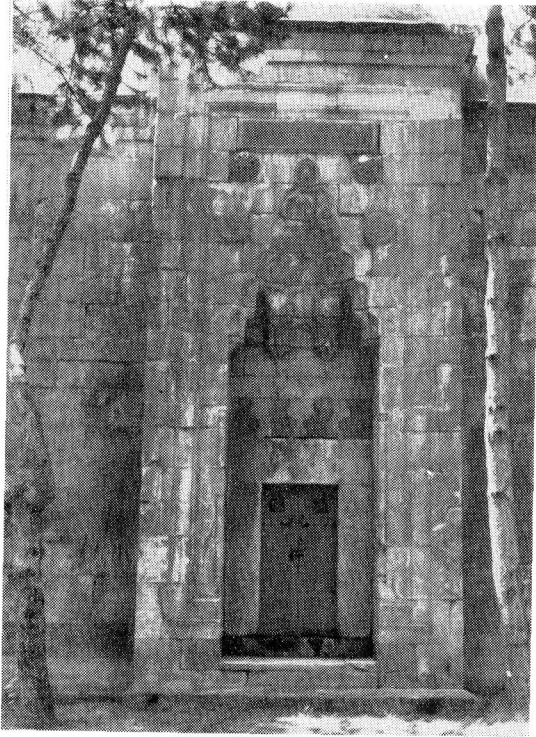
Res. 4- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Batı penceresi.

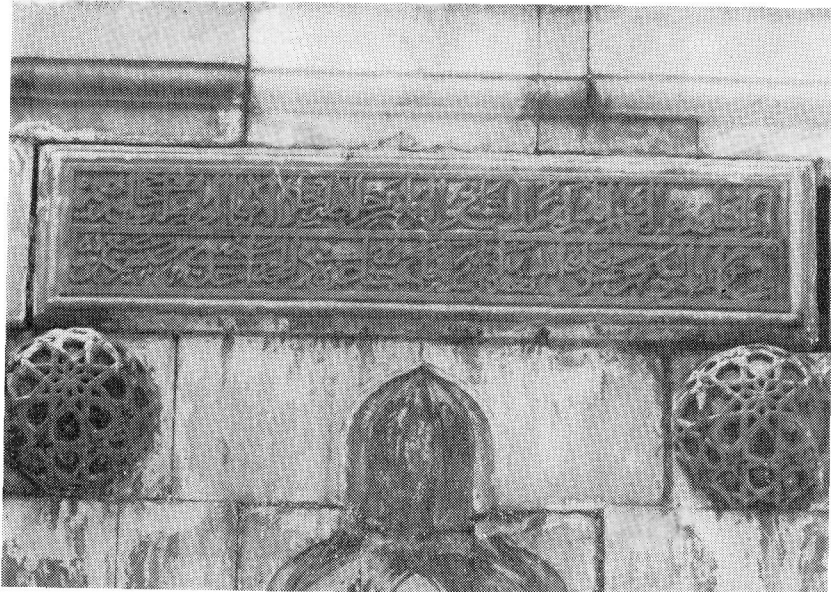
Res. 5- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Güney cephesi.

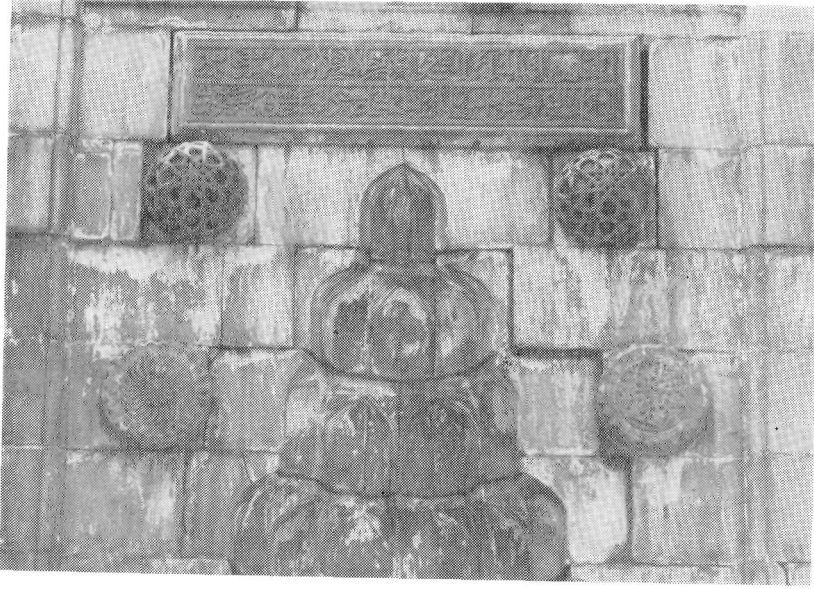
Res. 6- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Güney penceresi

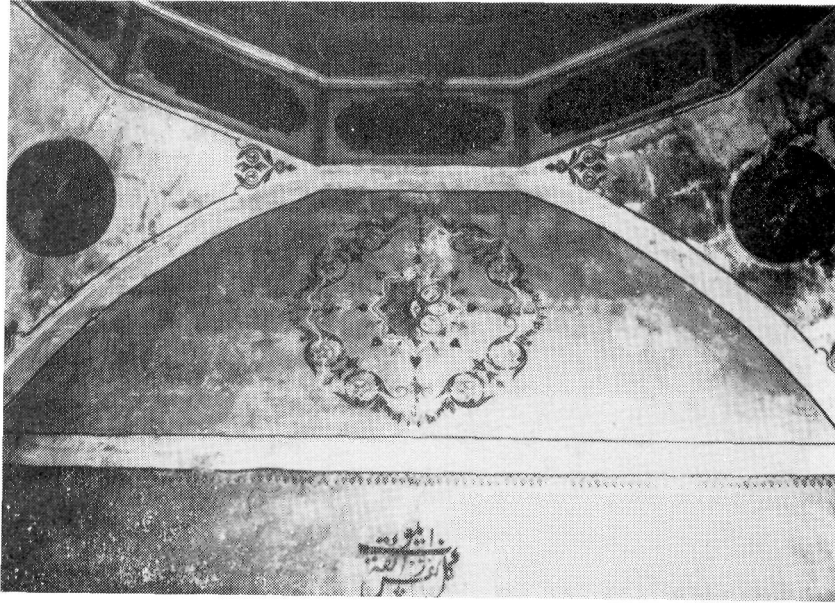
Res. 7- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Taçkapı.

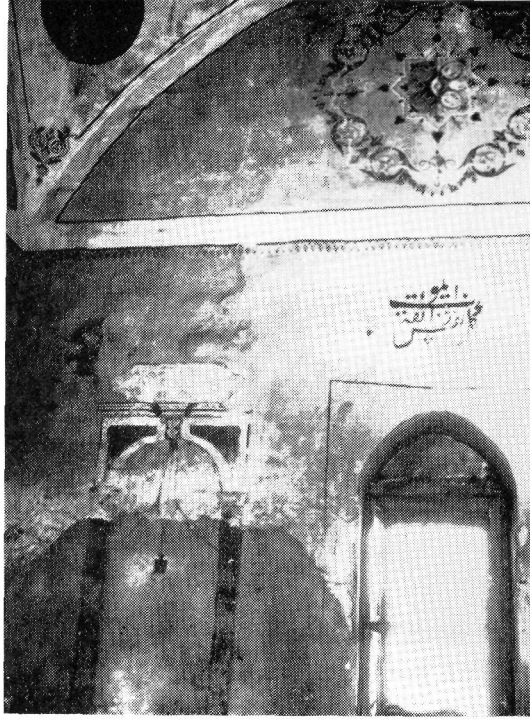
Res. 8- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Kitabe.

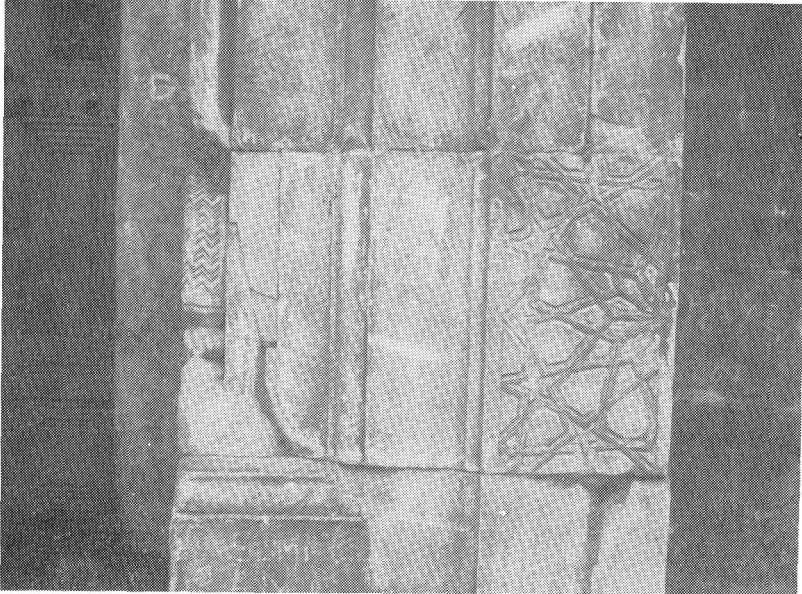
Res. 9- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi.
Taçkapıdan ayrıntı.

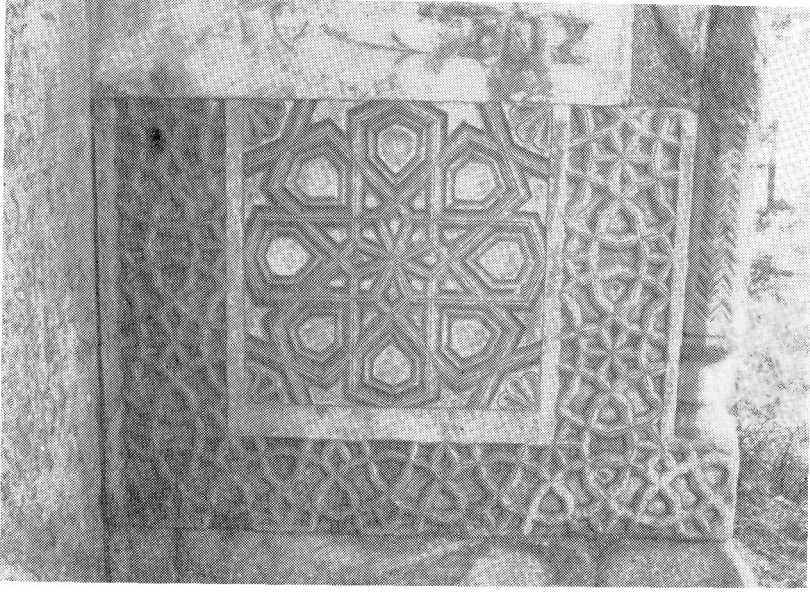
Res. 10- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. içten
görünüş.

Res. 11-Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi içten görünüş.

Res. 12- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Taçkapı sağ kanadının ön cephesindeki süsleme.

Res. 13- Akşehir-Mâruf (Alanyurt) Köyü Şeyh Hasan Türbesi. Taçkapı ana nişinin sağ yan yüzündeki süsleme.